

Nr 31

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avveckling av rekognitionsavgifterna till Danviks hospital.

Genom en den 30 mars 1962 dagtecknad proposition, nr 160, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet föreslagit riksdagen »att medgiva Kungl. Maj:t att förordna, att skyldigheten att till Danviks hospital utgiva rekognitionsavgifter skall upphöra beträffande fång, för vilka fångeshandling upprättas den 1 januari 1963 eller senare».

Inledning

Stiftelsen Danviks hospital äger och driver å Henriksdal i Nacka stad en anstalt, kallad Danvikshem. Enligt en av Kungl. Maj:t den 22 september 1944 utfärdad instruktion för stiftelsens direktion har stiftelsen till ändamål att vårda sådana ofärdiga, åldriga, bräckliga eller värlösa personer, som, ehuru de med någon egen tillgång eller genom andras tillfälliga välgörenhet kan i större eller mindre mån bidra till sitt uppehälle, likväl är oförmögna att eljest sig vårda och uppehålla. Stiftelsen är avsedd företrädesvis för personer tillhörande Stockholms stad. Av de omkring 350 personer som för närvarande är intagna på Danvikshem är samtliga utom 17 från Stockholm. Dessa 17 är från Nacka stad.

Sedan länge föreligger skyldighet för köpare av viss hospitalet förut tillhörig jord att till detta erlagga s. k. rekognitionsavgift, utgörande tre procent å köpeskillingen.

Vid åtskilliga tillfällen har önskemål framställts om avgiftens avskaffande. En partiell avveckling har även skett genom en mellan fastighetsägarna och stiftelsen träffad och år 1933 av riksdagen godkänd överenskommelse.

År 1960 tillkallades landshövdingen Anders Tottie för att åvägbringa och leda förhandlingar om avveckling av de alltjämt utgående avgifterna.

I januari 1962 anmälde Tottie att överenskommelse träffats mellan stiftelsen och Nacka stad, innebärande bl. a. att stiftelsen avstår från sin rätt till avgifterna. Tottie föreslog därför att avgifterna skulle upphöra fr. o. m. den 1 januari 1963.

Över förslaget har yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, kammarkollegiet och statskontoret samt av överståthållarämbetet efter hörande av Stockholms stadskollegium.

Historik, förhandlingsledarens förslag samt remissyttrandena

I dessa delar hänvisas till propositionen s. 3—6.

Här må ytterligare anmärkas att frågan om de förevarande avgifternas avvecklande under senare tid varit föremål för behandling i riksdagen åren 1955 och 1958 samt sista gången, i anledning av framställd interpellation, den 17 maj 1960 (jfr första kammarens protokoll nr 17/1960 s. 85 ff).

Departementschefen

Departementschefen anför:

»Danviks hospital ägde ursprungligen stora jordegendomar omkring Stockholm. Under förra hälften av 1700-talet började hospitalet att sälja en del av sina hemman. Vid försäljning utom börd förbehölls hospitalet rätt till hembud och lösen. Vidare brukade föreskrivas skyldighet för senare köpare att till hospitalet erlægga viss avgift, om hospitalet inte ville begagna sig av sin lösningsrätt. Denna rekognitionsavgift, som i regel beräknades till tre procent av köpeskillingen, sanktionerades av Kungl. Maj:t år 1813. Rätten att uppbära rekognitionsavgift bekräftades även av ständerna genom 1861 års skatteköpsförfattning, vari föreskrevs, att hospitalet vid skatteförsäljning av hemman och lägenheter skulle bibehållas vid rätten att uppbära rekognitionsavgift.

Rekognitionsavgift utgår vid köp eller liknande fång av förutvarande hospitalsfastighet eller fastighet, som avsöndrats eller avstyckats därifrån. Avgiften beräknas på hela köpeskillingen, d. v. s. såväl på mark- som byggnadsvärdet. Av de omkring 350 000 kronor som hospitalet uppburit under åren 1950—1959 har i runt tal 85 procent avsett fastigheter i Nacka stad, där en betydande jordstyckning för bostads- och industriändamål har ägt rum.

Rekognitionsavgifterna medför väsentliga olägenheter vid fastighetsomsättningen. Att avgiften beräknas även på den del av avtalad köpeskillning, som hänför sig till nyuppförda byggnader, hämmar produktionen av bostadshus och industribyggnader inom de områden som berörs av avgifterna. Vid flera tillfällen har därför framförts önskemål om att avgifterna skall avskaffas. Svårigheter har härvid mött särskilt på grund av rådande tveksamhet om hospitalets rättsliga ställning och beträffande det därav avhängiga spörsmålet, huruvida statsmakterna äger förfoga över hospitalets rätt genom att ensidigt besluta om avgifternas avskaffande. En partiell avveckling har emellertid skett genom en mellan hospitalet och fastighetsägarna träffad överenskommelse, som år 1933 godkändes av riksdagen. Fastighetsägarna fick genom överenskommelsen rätt att inom viss tid avlösa avgiftsplikten enligt närmare angivna grunder. Härigenom har rekognitionsavgifterna avvecklats beträffande ungefär hälften av det dåvarande antalet rekognitionsfastigheter. Beträffande de återstående rekognitionsfastighe-

terna har emellertid därefter till följd av den ökade tätortsbebyggelsen jorddelningar ägt rum i betydande utsträckning. Olägenheterna av rekognitionsavgifterna har därför icke minskat i betydelse utan snarare med hänsyn till utförd och planerad bebyggelse inom berörda områden blivit än mer framträdande. Det är därför angeläget att söka ernå en fullständig avveckling av avgifterna. Denna bör ske utan att statsmedel tages i anspråk för ändamålet.

Landshövdingen Anders Tottie har nu efter förhandlingar med berörda parter framlagt förslag till avveckling av rekognitionsavgifterna. Förslaget grundar sig på ett avtal mellan stiftelsen och Nacka stad av innehåll, att stiftelsen under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande avstår från sin rätt till rekognitionsavgifter beträffande fastigheter inom Nacka stad från och med den 1 januari 1963, att stiftelsen garanterar staden att som pensionärer på Danvikshem mottaga tretton av staden föreslagna personer samt att staden som bidrag till stiftelsens nettokostnader för dessa pensionärer skall till stiftelsen erlægga en årlig avgift av 39 000 kronor, vilket belopp skall vara värdebeständigt med 1961 som basår. Beloppet 39 000 kronor motsvarar det genomsnittliga årsvärdet av de rekognitionsavgifter stiftelsen under de senast förflutna fem åren uppburit för försäljningar av fastigheter i Nacka stad. Stiftelsen har vidare i särskilt beslut förklarat, att stiftelsen, därest nyssnämnda avtal blir slutligt gällande, utan särskild kompensation från och med den 1 januari 1963 för all framtid avstår jämväl från sin rätt att uttaga rekognitionsavgifter vid försäljning av rekognitionsavgiftspliktiga fastigheter utanför Nacka stad. — Tottie har föreslagit, att avtalet mellan stiftelsen och Nacka stad godkännes av Kungl. Maj:t och att rekognitionsavgifterna upphör från och med den 1 januari 1963.

Totties förslag har tillstyrkts av remissorganen.

Den överenskommelse, som sålunda träffats mellan stiftelsen och Nacka stad angående rekognitionsavgifterna beträffande fastigheter inom staden, samt det beslut direktionen för stiftelsen fattat om avstående från övriga rekognitionsavgifter underlättar fastighetsomsättningen och nybyggnadsverksamheten inom berörda områden. Överenskommelsen torde även medföra fördel för stiftelsen, därigenom att denna erhåller regelbundna indexreglerade inkomster till belopp, som i stort sett motsvarar de influtna rekognitionsavgifterna. På grund härav anser jag, att den mellan stiftelsen och Nacka stad träffade överenskommelsen angående avveckling av rekognitionsavgifterna bör godkännas av Kungl. Maj:t. Genom denna överenskommelse och stiftelsens avstående från rekognitionsavgifter beträffande fastigheter utanför Nacka stad har förutsättning skapats för avveckling av samtliga rekognitionsavgifter till Danviks hospital från och med den 1 januari 1963. Med hänsyn till ärendets samband med 1861 års med rikets ständer beslutade skatteköpsförfattning, torde frågan om avveckling av rekognitionsavgifterna böra underställas riksdagens prövning.»

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget och får därför hemställa, att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 10 maj 1962

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Göran Karlsson*, Ebbe Ohlsson, Knut Johansson*, Georg Carlsson, Åkesson*, Wirmark och Lennart Geijer*;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herrar Jansson i Benestad, Andersson i Ryggestad, Carlsson i Stockholm och Turesson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.